

I/36 – Pardubice, Trnová – Fáblovka - Dubina ZAV

Archeologická rešerše a predikce archeologického potenciálu stavby

2018

Úvod

V rámci plánované trasy silnice I/36 v úseku Trnová - Fáblovka - Dubina lze vysledovat několik archeologických lokalit. Z pohledu archeologické památkové péče je třeba k. ú. Pardubice, Staré Hradiště a Trnová považovat za území s archeologickými nálezy (dále ÚAN) ve smyslu § 22 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění (*„Má-li se provádět stavební činnost na území s archeologickými nálezy, jsou stavebníci již od doby přípravy stavby povinni tento záměr oznámit Archeologickému ústavu a umožnit jemu nebo oprávněné organizaci provést na dotčeném území záchranný archeologický výzkum“*).

V textu níže budou jednotlivé lokality popsány v rámci konkrétních katastrálních území číslování úseků stavby. Popis lokalit vychází z archeologické odborné a regionální literatury, archivních pramenů a údajů vycházejících z archeologické sbírky Východočeského muzea v Pardubicích a Muzea východních Čech v Hradci Králové.

k. ú. Pardubice

Katastrální Pardubice náleží k archeologicky exponovaným územím v rámci bývalého okresu Pardubice. Celkově lze říci, že zde registrujeme situace a nálezy náležící do doby kamenné, bronzové, železné, římské a dále pak do období raného, vrcholného středověku a raného novověku. K území plánované výstavby silnice I/36 lze konstatovat následující:

1) V případě stavebního záboru lze předpokládat výskyt archeologických nálezů a situací v **úseku 4. km stavby (úsek č. 12)**. Konkrétně se rámcově jedná o parc. č. 5173/52-61 a jejich bezprostřední okolí. Zde lze s ohledem na nedávná zjištění důvodně očekávat pokračování lokality, kterou se podařilo identifikovat záchranným archeologickým výzkumem (dále ZAV) probíhajícím v letech 2014-2015 před výstavbou Autocentra Barth na parc. č. 986/1, 986/15, 986/21, 1128/1, 1128/4, 1128/18, 1128/21, 1128/22, 1128/23, 1128/25, 1129/1, 1129/2, 1130/2, 1136/11, 1136/12, 2720/15, 2720/37, 2985/1, 2986/2, 2986/3, 2986/4, 2986/10, 2990/1 (**map. lokalita A**). Zjištěné osídlení bylo datováno do pozdní doby kamenné, mladší doby bronzové, středověku a raného novověku (*Matoušková - Řehouňková 2016; Matoušková 2016, 8*). Je vysoce pravděpodobné, že relikty pravěkého, středověkého a raně novověkého osídlení budou objeveny v místech zamýšlené komunikace. Z okolí stavby silnice registrujeme totiž celou řadu dalších archeologických nálezů. K objevu středověké keramiky došlo například již v roce 1974 na severovýchodním okraji dnešního sídliště Dubina - poloha "Pod Studánkou" (*Sigl 1975*). Z areálu sídliště Dubina pochází blíže nelokalizovaný středověký/raně novověký střepek a zlomek bronzové zápony ve tvaru lvička z raného novověku. Předměty získané povrchovou prospekci podporují tezi o intenzivním osídlení oblasti. Taktéž z polohy "Nový rybník" (**úseky č. 10, 11**) jsou doloženy raně novověké kovové artefakty (bronzový maskovitý knoflík). Zároveň se v této ploše rozkládal tzv. Nový rybník, vybudovaný za vlády Pernštejnů. Výše uvedená zjištění nepřekvapí s ohledem na zastoupení archeologických situací a nálezů v nedaleké, na archeologický materiál bohaté oblasti zvané Pardubice - Hůrka, která se rozkládá severovýchodně směrem na Sezemice (*Vokolek 1999, 103; týž 2003; Jílek 2015*). Novověké kovové artefakty se podařilo zajistit detektorovou prospekci taktéž v poloze "Hrčáky", parc. č. 1491/9 v blízkosti toku řeky Labe.

2) Přítomnost archeologických situací a nálezů můžeme očekávat v rozmezí **úseků č. 3 až 6 (k. ú. Pardubice a Staré Hradiště)**. Z archeologického hlediska je klíčová poloha "Cihelna" odkud jsou známy keramické střepy z období popelnicových polí a raného středověku (*Sigl 1989, 28-29, obr. 9*). Tento prostor byl využíván v raném novověku k těžbě cihlářské hlíny.

Lze tedy hypoteticky očekávat i nálezy výrobních zařízení, případně zlomků cihel a terakot. Novým zjištěním je výskyt archeologických situací v poloze "U Cihelny" (prostor dnešní Nové Cihelny) (**map. lokalita B**), kde se podařilo společnosti Labrys o. p. s. prozkoumat několik archeologických objektů spadajících pravděpodobně do středověkého a novověkého období. K zajímavým nálezům náleží fragmenty kmenů stromů, které umožnily datovat organické výplně odstavených koryt vodního toku. Podstatným artefaktem je však kus opracovaného kmene listnatého stromu přiřazený na základě dendrochronologických analýz pozdní době kamenné (*Cebová 2013*).

3) Další nálezy se podařilo zajistit v roce 2013 při ZAV probíhajícím před výstavbou sídla firmy Final Tech s.r.o v prostoru polohy "Nad Cihelnou" (**úsek č. 2**). Konkrétně se jedná o území (parc. č. 4237/1, 4237/3, 4292, 4297/1, 4297/2, 4297/3) v bezprostřední blízkosti stavby plánované silnice I/36. Keramický materiál pocházející z nadložních vrstev je možné datovat do raného středověku (*Cebová 2013*). I v tomto případě tak nelze vyloučit výskyt archeologických situací v rámci prostoru stavby silnice - úsek č. 2 (**map. lokalita C**).

Severozápadně od plánovaného záboru na území st. p. 10612, 10616, 10628, parc. č.: 3670/5, 3670/10, 4262/2, 4263/1, 4263/2, 4264/1, 4264/2, 4265/1, 4265/2, 4265/3, 4265/4, 4296/1 došlo v roce 2017 k identifikaci archeologických situací a nálezů (**map. lokalita D**). Konkrétně se jedná o zlomky středověké keramiky objevené při ZAV předcházejícím výstavbě Výrobní a skladovací haly Fáblovka. Z výše uvedeného vyplývá, že ani v případě úseku č. 2 se nelze vyhnout přítomnosti archeologických situací a nálezů.

k. ú. Trnová

1) Úsek č. 1 stavby silnice I/36 již spadá pod k. ú. Trnová. Rovněž z této oblasti jsou známy četné archeologické situace a nálezy, které se podařilo zajistit především v intravilánu obce/čtvrtě Trnová. Jedná se především o doklady osídlení z mladší doby kamenné, období popelnicových polí (nepublikované sídliště v prostoru ulice K Olšině) a středověku. Z období popelnicových polí pochází i slavné žárové pohřebiště, které vydalo několik hrobů s bohatou výbavou (souhrnně *Vokolek 1989, 21*).

Zajištění nutných opatření:

1. Pro upřesnění lokalizace archeologických lokalit doporučujeme v prostoru celé komunikace I/36 provést geofyzikální průzkum a detektorovou prospekci. Nedestruktivní průzkum pomůže lépe identifikovat archeologická naleziště a pomůže rovněž v organizaci zemních prací v místech stavby.

2. V místech identifikace starých ramen řeky Labe bude vhodné provést komplexní environmentální průzkum, který poslouží k rozpoznání původního přírodního prostředí Pardubicka v pravěkých a historických etapách.

3. Z hlediska archeologické památkové péče považujeme za důležité po nedestruktivním průzkumu (viz bod č. 1) provést téměř v celé ploše stavby komunikace I/36 sondážní rýhování. Rýhování bude provedeno rypadlem s plochou lžící bez zubů - svahovkou (pravítkem) o šířce jednotlivé rýhy 2 m **až na úroveň podloží**. V šíři komunikace budou rozloženy 3 rýhy. Díky sondáži budou odstraněny nadložní vrstvy (ornice a podorníci) a bude tak možné rekonstruovat archeologické situace. V místech objevu archeologických situací dojde k rozšíření skrývky na celou plochu komunikace. Tento postup poté umožní prozkoumat a zdokumentovat všechny zjištěné archeologické situace. Dohledy skrývek budou provádět archeologové, kteří zároveň určí jejich případné rozšíření.

V případě exponovaných míst (úseky č. 2 až 5, 11, 12) považujeme za nutné uskutečnit v předstihu plošnou skrývku nadložních vrstev až na podloží v celé šíři komunikace.

4. Dále bude nutné zajistit dostatečný čas (minimálně 3 roky od ukončení terénní části ZAV) na konzervaci, zpracování a odborné vyhodnocení situací a nálezů a jejich zákonnou evidenci v rámci přípravy komplexní nálezové zprávy.

5. Archeologické terénní práce nebude možné pro špatné klimatické podmínky realizovat v zimních měsících (prosinec až únor včetně). To platí i o postupu skrvek kulturních vrstev, kdy nelze skrýt celou plochu předmětné stabny náraz tak, aby některé plochy zůstaly archeologicky neprozkoumány po dobu více než 1 měsíc! Tím by došlo k nenávratnému poškození archeologických památek!

Závěr

Z výše uvedeného vyplývá, že plánovaná stavba prochází archeologickými lokalitami, a proto je nutné zajistit standardní ZAV včetně komplexního zpracování oprávněnou organizací, která bude schopna záchranný archeologický výzkum na této stavební akci zajistit.

Literatura

Cebová, K. 2013: Pardubice - sídlo firmy Final Tech spol. s r. o. Nálezová zpráva čj. 315/2013. Pardubice. Zpráva je uložena v archivu archeologického odd. VČM v Pardubicích.

Jílek, J. 2015: Osídlení dolního toku řeky Loučné v době římské. Východočeský sborník 27, 5-43.

Matoušková, A. 2016: Záchranné archeologické výzkumy v roce 2014 na lokalitě Pardubice - Hůrka. Archeologické výzkumy v Čechách 2015. Zprávy ČAS, suppl. 101. Praha, 8.

Matoušková, A. - Řehouňková, J. 2016: Pardubice - II. FZAV - Autocentrum Barth. Nálezová zpráva čj. 570/2014, 839/2014. Pardubice. Zpráva je uložena v archivu archeologického odd. VČM v Pardubicích.

Sigl, J. 1975: Pardubice, Hůrka, Dubina. Hlášení ze dne 20. 2. 1974. Hradec Králové. Uloženo v archivu arch. odd. MVČ v Hradci Králové.

Sigl, J. 1989: Na prahu českých dějin. In: F. Šebek (ed.): Dějiny Pardubic díl. I. Pardubice, 27-30.

Vokolek, V. 1989: Pravěk. In: F. Šebek (ed.): Dějiny Pardubic díl. I. Pardubice, 13-26.

Vokolek V. 1999: Východočeská halštatská pohřebiště. Pardubice.

Vokolek, V. 2003: Pohřebiště lužické kultury ve východních Čechách I., FAP 27. Praha.